

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณอ่างเก็บน้ำภูดิน ชุมชนภูดิน
ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

Guidelines for the Development of Ecotourism Potential in Phu Din Reservoir,
Phu Din Community, Mae Hor Phra Sub-district, Mae Taeng District, Chiang Mai
Province

ธัชชนท์ ภูทิม

Tatchanon Phootim

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณอ่างเก็บน้ำภูดิน ชุมชนภูดิน ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างและวิธีสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชนคณะกรรมการอ่างเก็บผลการศึกษาพบว่า การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว (Evaluation of Nature-based Tourism Site Potential : ENTSP) พบว่า เส้นทางอ่างเก็บน้ำห้วยภูดิน - เขื่อนแม่จัดสมบูรณ์ชล พื้นที่อุทยานแห่งชาติศรีลานนา โดยทำการพิจารณาเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ตามตัวชี้วัดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้ 1) ด้านทรัพยากร พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ 2) ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และการสื่อความหมาย พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.9 มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากเป็นการสำรวจเพื่อเปิดเส้นทางศึกษาเพื่อประเมินความเหมาะสม เรายังไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือการดูแลจากเจ้าหน้าที่มากเท่าที่ควร 3) ด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.78 มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง 4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.55 มีศักยภาพอยู่ในระดับสูง เนื่องจากคนในชุมชนและเจ้าหน้าที่ต่างเห็นด้วยในการที่จะจัดทำการศึกษาเส้นทางและพร้อมที่จะทำให้เกิดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวขึ้นมาเพื่อที่จะประโยชน์ระหว่างชุมชนและอุทยานจากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในภาพรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.92 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ ศักยภาพด้านพื้นที่ ค่าเฉลี่ย 4.31 รองลงมา ได้แก่ ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ย 4.23 ด้านการจัดการ ค่าเฉลี่ย 3.78 และด้านกิจกรรมและกระบวนการ ค่าเฉลี่ย 3.39 ตามลำดับ และการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณอ่างเก็บน้ำภูดิน โดยการนำผลการประเมินสถานการณ์จากสภาพแวดล้อมจากภายนอกจากผลการระดมความคิดเห็นตามกระบวนการเทคนิค SWOT Analysis วิเคราะห์สภาพแวดล้อมในประเด็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคมาวิเคราะห์ MATRIX ในแต่ละด้าน พบว่า 1) ยุทธศาสตร์เชิงรุก (S+O) คือ การพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาของเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อศึกษาธรรมชาติ เส้นทางอ่างเก็บน้ำห้วยภูดิน - เขื่อนแม่จัดสมบูรณ์ชล จากการวิเคราะห์พบว่า ลักษณะเส้นทางเป็นแหล่งนันทนาการประเภทธรรมชาติ มีความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ไม้ค่อนข้างมากสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ 2) ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข (W+O) คือ การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว

ให้เกิดความยั่งยืน เช่น การวางแผนปรับปรุงเส้นทาง และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบอ่างเก็บน้ำ 3) ยุทธศาสตร์เชิงป้องกัน (S+T) มีการร่วมกลุ่มกับหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อจัดอบรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน เพื่อพัฒนาให้ชุมชนมีศักยภาพที่แข็งแกร่งขึ้น และ 4) ยุทธศาสตร์เชิงรับ (W+T) จัดทำแผนพัฒนาของชุมชนให้มีความชัดเจน เพื่อควบคุมและแก้ไขสถานการณ์วิกฤติให้อยู่ในสภาวะปกติได้โดยเร็วที่สุด ซึ่งรวมไปถึงวิธีการบรรเทาและฟื้นฟูสถานการณ์ได้

คำสำคัญ : การพัฒนา, การท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, ศักยภาพ

Abstract

This study aims to study the guidelines for developing ecotourism potential in the Phu Din Reservoir area, Phu Din Community, Mae Hor Phra Subdistrict, Mae Taeng District, Chiang Mai Province. which the researcher chose to use the research method using sample data collection and in-depth interviews with reservoir committee community leaders. The study found that Evaluation of Nature-based Tourism Site Potential (ENTSP) found that the route Huai Phudin Reservoir - Mae Ngat Sombunchon Dam Sri Lanna National Park area By considering only ecotourism destinations. It is divided into 4 areas according to the indicators of Ecotourism attractions as follows: 1) In terms of resources, it was found that the average score was 2.31, with potential at a moderate level. Natural tourist attractions are abundant. 2) In terms of management of facilities, services, and communication, it was found that the average score was 1.9, with potential at a moderate level. This is because it is a survey to open a study path to assess suitability. Therefore, there are still no facilities or supervision from officials as much as they should be. 3) In the area of environmental impact management, it was found that the average score was 1.78, with potential at a moderate level. 4) In the area of community participation, it was found that there was An average score of 2.55 with high potential because people in the community and officials agreed to survey the route and are ready to make it a tourist route for the benefit of the community and the park. From the study of factors affecting the success of ecotourism. The results of the study found that Level of opinion on factors affecting the success of ecotourism destinations Overall, opinions regarding potential were at a high level, with an average of 3.92. When considering each aspect, it was found that the potential of ecotourism destinations with the highest level of opinion was area potential, with an average of 4.31, followed by the potential for Participation, with an average of 4.23, management, an average of 3.78, and activities and processes, average 3.39, respectively, and study of guidelines for developing the potential of ecotourism in the Phudin Reservoir area. By taking the results of evaluating the situation from the external environment from the results of brainstorming according to the SWOT Analysis technique, analyzing the environment in terms of strengths, weaknesses, opportunities, and obstacles to analyze MATRIX in each area, it was found that 1) proactive strategy (S+O) is tourism development, such as the development of ecotourism routes to

study nature. Huai Phu Din Reservoir - Mae Ngat Somboon Chon Dam route From the analysis it was found that The nature of the route is a natural type of recreation. There is quite an abundance of plants. It Can be developed into a tourist attraction. 2) Corrective strategy (W+O) is developing and restoring tourist attractions to make them sustainable, such as planning to improve routes. and develop tourist attractions By improving the landscape around the reservoir. 3) Preventative strategy (S+T) has joined forces with government agencies and various agencies to organize training to enhance knowledge and understanding for people in the community. To develop the community to have stronger potential and 4) Reactive Strategy (W+T) to create a clear community development plan. To control and resolve the crisis to return to normal as quickly as possible. This includes methods to alleviate and revive the situation.

Keywords: development, dependent, eco-friendly, sanctuary

ที่มาและความสำคัญ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากจะสร้างรายได้โดยมีมูลค่าเป็นอันดับหนึ่งของการค้าบริการรวมของประเทศแล้ว ยังเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดธุรกิจต่อเนื่อง อาทิ โรงแรมและที่พัก ภัตตาคารร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง ซึ่งก่อให้เกิดการลงทุน การจ้างงาน และการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น รวมทั้งสามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศในรูปแบบเงินตราต่างประเทศปีละหลายแสนล้านบาท อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีแนวโน้มการแข่งขันมากขึ้นตามลำดับ มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างรวดเร็วและมีความอ่อนไหวง่ายจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ อีกทั้งรัฐบาลมีนโยบายในการสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อนำรายได้เข้าสู่ประเทศและสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ ทำให้เกิดการลงทุนด้าน สิ่งก่อสร้างต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยวมากมาย แต่ไม่มีการคิดวางแผนการจัดการและการอนุรักษ์ไว้ จึงก่อให้เกิดปัญหาหรือผลกระทบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน (นิศา ชัชกุล, 2559 หน้า 5)

จากสภาพปัญหาข้างต้นการท่องเที่ยว จึงจัดเป็นอุตสาหกรรมที่ตอบโจทย์ ไทยแลนด์ 4.0 ที่สุดในการสร้างรายได้ช่วยเสริมความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศไทยและสามารถรักษาจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ เอาไว้ในด้าน วิถีชีวิต วัฒนธรรมนิยม ประเพณี ตลอดจนให้คุณค่ากับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติไว้ได้ ด้วยอัตราการขยายด้านการท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนและมีความสุขในปัจจุบันพบว่านักท่องเที่ยวนิยมท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติเพื่อศึกษาระบบนิเวศความหลากหลายของพืชและของสัตว์มากขึ้น เมื่อมีการขยายแหล่งท่องเที่ยวและเพิ่มจำนวนขึ้นของนักท่องเที่ยว สิ่งตามมาคือก่อให้เกิดผลเสียต่าง ๆ เช่น เกิดความเสียหายหรือความเสื่อมโทรมของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีแต่เดิมรวมทั้งคุณภาพของทรัพยากรนั้นจะด้อยลง เกิดมลภาวะทางน้ำ อากาศเสีย เกิดการสูญเสียของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ป่าในท้องถิ่น เกิดการทำลายสภาพภูมิศาสตร์ทางธรรมชาติ เพื่อให้สิ่งแวดล้อมยังคงอยู่ต่อไปสิ่งหนึ่งที่จะช่วยได้ คือ การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและมีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึก

แห่งการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ควรให้ความรู้กับชุมชนและนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความหลากหลาย ทางชีวภาพ ตลอดเส้นทางเดินท่องเที่ยว (Chusit Chuchart, 2011)

ชุมชนบ้านภูดิน ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนครัวเรือน 425 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 963 ราย โดย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งพื้นที่หมู่บ้านทั้งหมด 4,500 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน 2,195 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำนา 415 ไร่ และพื้นที่ทำสวนจำนวน 1,780 ไร่ โดยมีผู้ใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยภูดิน อ่างเก็บน้ำห้วยก้าง อ่างเก็บน้ำห้วยกุก เพื่อการอุปโภคบริโภค ปศุสัตว์ และการเกษตร ตั้งแต่ปี พ.ศ.2519 เป็นต้นมา โดยเริ่มจากปี 2518 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำริโครงการสร้างเขื่อนแม่งัดสมบูรณ์ชลขึ้นบ้านภูดิน และมีราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากภาวะน้ำท่วม ดังนั้น ทางราชการจึงต้องอพยพในพื้นที่ใหม่ และก่อตั้งหมู่บ้านเป็นบ้านภูดิน ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พร้อมทั้ง ให้กรมชลประทานสร้างอ่างเก็บน้ำขึ้นเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในครัวเรือนและเพื่อการเกษตร เรียกว่า “อ่างเก็บน้ำห้วยภูดิน”

ซึ่งอ่างเก็บน้ำทั้ง 3 แห่งเป็นแหล่งน้ำที่รองรับน้ำจากลำห้วยที่ไหลลงมารวมกันจำนวนมาก โดยบริเวณรอบๆ อ่างเก็บน้ำ เป็นที่ตั้งของบ้านเรือนอาศัยและแหล่งเพาะปลูก ชาวบ้านจึงได้ใช้แหล่งน้ำในการอุปโภคบริโภค ทั้งการเกษตร และการดำรงชีพ ซึ่งในอดีตได้มีปัจจัยมาจากความเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลาย และเกิดความเสื่อมโทรมจนเกิดปัญหาตามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รวมทั้งการขาดกลไกการสร้าง ความมั่นคงทางด้านน้ำที่ไม่มีความสมดุลทั้งในระดับภาพรวม ได้แก่ พื้นที่อ่างเก็บน้ำ ป่า ดิน สิ่งแวดล้อม พื้นที่ต้นน้ำ พื้นที่ชุ่มน้ำ เป็นต้น จนปัจจุบันได้มีการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้มีประสิทธิภาพอันเกิดประโยชน์ ได้สูงสุด นำหลักความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการน้ำสำหรับการฟื้นฟูป่าชุมชน เพื่อปรับปรุงและฟื้นฟูแหล่งน้ำให้มีปริมาณน้ำต้นทุนและรักษาสมดุลของระบบนิเวศ การบริหารจัดการให้เกิด อนุรักษ์ทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน โดยให้มีการบริหารจัดการ กลไก การประสานการทำงานระหว่างภาคส่วน ต่างๆ การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น โดยสามารถวางแผนการใช้น้ำและการบริหารจัดการน้ำ เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาหน้าท่วม น้ำแล้ง น้ำเสีย และอนุรักษ์บำรุงรักษาทรัพยากรน้ำได้อันเป็นการนำไปสู่การ พัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านความมั่นคง การรักษาความ มั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และยึดหลักคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา มาใช้เป็นหลักในการขับเคลื่อนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ถึงการพัฒนาประสิทธิภาพแนวทางการบริหารจัดการ ทางทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาสู่การท่องเที่ยว

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว เชียงนิเวศเนื่องจากในปัจจุบันอุตสาหกรรมทางการท่องเที่ยวได้เป็นอีกหนึ่งทางเลือกหนึ่งที่มีความสำคัญ และยังสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศ เช่น ค่าเดินทาง ค่าบริการธุรกิจนำเที่ยว ค่าที่พัก ค่าอาหาร รวมถึง ธุรกิจอื่น ๆ ในประเทศ จากสถานที่ท่องเที่ยวและร้านขายของที่ระลึก เพื่อที่จะเป็นแนวทางให้คนในชุมชนได้มี รายได้เพิ่มมากขึ้นและยังเพิ่มทางเลือกในอาชีพอีกหลายช่องทาง จากพื้นที่บริเวณอ่างเก็บน้ำภูดิน เป็นพื้นที่ที่ ล้อมรอบด้วยป่าจึงเหมาะกับการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อสะท้อนให้เกิดจิตสำนึกการรักษาระบบนิเวศ ให้ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณอ่างเก็บน้ำภูดิน ชุมชนภูดิน ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณอ่างเก็บน้ำภูดิน ชุมชนภูดิน ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อ่างเก็บน้ำภูดิน ชุมชนภูดิน ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือก ดังนี้

1) วิธีการเลือกกำหนดขนาดตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการอ่างเก็บน้ำ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติศรีลานนา โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้ทั้งหมด 20 ราย ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติศรีลานนา 4 ราย ผู้นำชุมชนบ้านภูดิน 2 ราย คณะกรรมการอ่างเก็บน้ำห้วยภูดิน 4 ราย และคณะเจ้าหน้าที่พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 10 ราย

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อ่างเก็บน้ำภูดิน ชุมชนภูดิน ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ กำหนดขนาดตัวอย่างจำนวน 963 ราย โดยผู้วิจัยได้ใช้สูตร Taro Yamane ค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.5% ดังนั้นได้จะได้ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 282 ราย เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการเก็บการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษากำหนดให้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ทำการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง

แบบสอบถามในการศึกษาคครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาที่สามารถแบ่งได้เป็น หัวข้อต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. แบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยว จากแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 2 แบบ ดังต่อไปนี้

เนื่องจากการศึกษาคครั้งนี้เป็นการสำรวจและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อบ่งชี้แหล่งหรือจุดท่องเที่ยวตามสภาพปัจจุบันและศักยภาพในอนาคต โดยเครื่องมือในการศึกษาคครั้งนี้ ประกอบด้วย

- แบบสำรวจประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ตามหลักเกณฑ์ของการจำแนกช่วงชั้นโอกาสทางด้านนันทนาการ Recreation opportunity spectrum (ROS) การจำแนกเขตท่องเที่ยวตามหลักช่วงชั้นโอกาสทางด้านนันทนาการ พิจารณาตามปัจจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยเกี่ยวกับการเดินทางและการเข้าถึง 2) ความเป็นธรรมชาติและการพัฒนาพื้นที่ 3) ลักษณะประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ และ 4) ระดับการควบคุมนักท่องเที่ยว/ควบคุมกิจกรรมการใช้ประโยชน์โดยหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่

เกณฑ์กำหนดเขตการท่องเที่ยวตามหลักเกณฑ์ของ ROS แบ่งตามการจัดกลุ่มค่าคะแนน

ช่วงคะแนน 4.21 - 5.00 หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวเขตพื้นที่สันโดษ (Primitive, P)

ช่วงคะแนน 3.41 - 4.20 หมายถึง พื้นที่กึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ (Semi-primitive Non-Motorized, SPNM)

ช่วงคะแนน 2.61 - 3.40 หมายถึง พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ (SPM)

ช่วงคะแนน 1.81 - 2.60 หมายถึง พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง (RN-M)

ช่วงคะแนน 1.00 - 1.80 หมายถึง พื้นที่ชนบท (R)

- แบบสำรวจศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว Evaluation of tourism site potential (ENTSP) พิจารณาตามปัจจัย ดังนี้ 1) ด้านทรัพยากร 2) ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกบริการและการสื่อความหมาย 3) ด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม และ 4) ด้านการมีส่วนร่วม

การให้ค่าคะแนนแต่ละตัวชี้วัด (rated score หรือ ค่า R) 3 ระดับ จากค่าคะแนน ระดับ 1 ถึง 3 พิจารณาเทียบเคียงกับเกณฑ์การประเมินที่กำหนดขึ้น แล้ววิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน โดยใช้สมการถ่วงน้ำหนัก (weighting score equation) (อำนาจ รักษาพล, 2562)

$$ENTSP = \frac{\sum_{i=1}^n W_i R_i}{\sum_{i=1}^n W_i} = \frac{W_1 R_1 + W_2 R_2 + W_3 R_3 + \dots + W_n R_n}{W_1 + W_2 + W_3 + \dots + W_n}$$

โดยที่

ENTSP = การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Evaluation of nature-based tourism site potential)

R_i = ค่าคะแนนระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ของตัวชี้วัด ที่ 8 ถึง n มีค่าตั้งแต่ 8 ถึง 3 โดย 8 เท่ากับ ค่าคะแนนระดับต่ำ จนถึง 3 เท่ากับ ค่าคะแนนระดับสูง

W_i = ค่าถ่วงน้ำหนักของตัวชี้วัดที่ 1 ถึง n ในที่นี้มีค่าเท่ากับ 1 เนื่องจาก ทุกตัวชี้วัด มีค่าคะแนนความสำคัญเท่ากัน

จากนั้นทำการเปรียบเทียบระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติดกับเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อบ่งชี้สถานภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ 1 ศักยภาพระดับต่ำ ถึง 3 ศักยภาพระดับสูง จากสูตรแบ่งช่วงชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{การแบ่งช่วงชั้น} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วงชั้น}} \\ &= \frac{3 - 1}{3} \\ &= 0.66 \end{aligned}$$

จากการคำนวณ ระดับศักยภาพในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

1.00-1.66 = ศักยภาพต่ำในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว (L)

1.67-2.33 = ศักยภาพปานกลางในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว (M)

2.34-3.00 = ศักยภาพสูงในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว (H)

2. แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ถามถึงศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณอ่างเก็บน้ำภูดิน ชุมชนภูดิน ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งแบบสอบถามนั้น เป็นแบบสอบถามสำหรับประชาชนในชุมชน จำนวน 300 ชุดโดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ข้อมูลส่วนบุคคลของคนในชุมชน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน แบ่งย่อยเป็น 4 ส่วนดังนี้

- ศักยภาพด้านพื้นที่
- ศักยภาพด้านการจัดการ
- ศักยภาพด้านกิจกรรมและกระบวนการ
- ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม

3. แบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณอ่างเก็บน้ำภูดิน ชุมชนภูดิน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ในการสัมภาษณ์จาก คณะกรรมการ กลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน บุคคลสำคัญ ผู้รู้ในท้องถิ่นที่หลากหลาย และผู้ที่เกี่ยวข้องกับอ่างเก็บน้ำภูดิน

4. การอภิปรายกลุ่ม จัดให้ชุมชนจัดอภิปรายกลุ่มย่อยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพบริเวณอ่างเก็บน้ำภูดิน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน รวมถึงแนวทางการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาชุมชน โดยจัดให้แต่ละกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนทรรศนะอย่างมีหลักเกณฑ์และมีเหตุผล

5. วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เป็นการวิเคราะห์ชุมชนที่ทำการศึกษาว่ามีจุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) บริเวณอ่างเก็บน้ำภูดิน ว่ามีศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ศักยภาพด้านพื้นที่ 2) ศักยภาพด้านการจัดการ 3) ศักยภาพด้านกิจกรรมและกระบวนการ และ 4) ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม และเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

ผลการศึกษา

จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยมีประเด็นสำคัญสรุปผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเส้นทางเดินป่าอ่างเก็บน้ำห้วยภูดิน - เขื่อนแม่งัดสมบูรณ์ชล พื้นที่อุทยานแห่งชาติศรีลานนา พบว่าจัดอยู่ในประเภทของแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ (Primitive, P) ตามหลักเกณฑ์ของการจำแนกช่วงชั้นโอกาสทางด้านนันทนาการ Recreation opportunity spectrum (ROS) ซึ่งหมายถึง เส้นทางอ่างเก็บน้ำห้วยภูดิน - เขื่อนแม่งัดสมบูรณ์ชล พื้นที่อุทยานแห่งชาติศรีลานนา มีสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวในลักษณะสภาพที่เป็นธรรมชาติ

การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว (Evaluation of Nature-based Tourism Site Potential : ENTSP) พบว่าแหล่งท่องเที่ยวพบว่าเส้นทางอ่างเก็บน้ำห้วยภูดิน - เขื่อนแม่งัดสมบูรณ์ชล พื้นที่อุทยานแห่งชาติศรีลานนา โดยทำการพิจารณาเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้านตามตัวชี้วัดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังนี้

1. ด้านทรัพยากร พบว่า ตามตัวชี้วัดประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านทรัพยากรมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

2. ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และการสื่อความหมาย พบว่า ตามตัวชี้วัดหลักเกณฑ์ประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการสำรวจเพื่อเปิด

เส้นทางศึกษา เพื่อประเมินความเหมาะสม เรายังไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือการดูแลจากเจ้าหน้าที่มากเท่าที่ควร

3. ด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม พบว่า ตัวชี้วัดตามหลักเกณฑ์ประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง

4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า มีค่าเฉลี่ยตามหลักเกณฑ์ประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศักยภาพอยู่ในระดับสูง เนื่องจากคนในชุมชนและเจ้าหน้าที่ต่างเห็นด้วยในการที่จะจัดทำโครงการสำรวจเส้นทาง และพร้อมที่จะทำให้เกิดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวขึ้นมาเพื่อที่จะประโยชน์ระหว่างชุมชนและอุทยาน

ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณอ่างเก็บน้ำภูดิน ชุมชนภูดิน ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในภาพรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ ศักยภาพด้านพื้นที่ รองลงมาได้แก่ ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม ด้านการจัดการ และด้านกิจกรรมและกระบวนการตามลำดับ

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณอ่างเก็บน้ำภูดิน ชุมชนภูดิน ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ทำการวิเคราะห์ โดยการนำผลการประเมินสถานการณ์จากสภาพแวดล้อมจากภายนอก จากผลการระดมความคิดตามกระบวนการเทคนิค SWOT ANALYSIS วิเคราะห์ สภาพแวดล้อมในประเด็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคมาทำการ MATRIX ในแต่ละด้านดังนี้

1. ยุทธศาสตร์เชิงรุก (S+O) คือ การพัฒนาการท่องเที่ยว ส่งเสริม พื้นฟู การจัดระเบียบชุมชน สังคม และการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาของเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อศึกษาธรรมชาติ เส้นทางอ่างเก็บน้ำห้วยภูดิน - เขื่อนแม่งัดสมบูรณ์ชล พื้นที่อุทยานแห่งชาติศรีลานนา เนื่องจากการวิเคราะห์ พบว่า ลักษณะเส้นทางเป็นแหล่งนันทนาการประเภทธรรมชาติ มีความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ไม้ค่อนข้างมาก ต้นไม้ขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ อากาศถ่ายเทได้ดี สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้

2. ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข (W+O) คือ การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน เช่น การวางแผนปรับปรุงเส้นทาง และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบอ่างเก็บน้ำ โดยความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานอุทยาน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างภูมิทัศน์ให้มีความสวยงาม เป็นเอกลักษณ์ และความปลอดภัยในพื้นที่

3. ยุทธศาสตร์เชิงป้องกัน (S+T) มีการรวมกลุ่มกับหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อจัดอบรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน เพื่อพัฒนาให้ชุมชนมีศักยภาพที่แข็งแรงขึ้น

4. ยุทธศาสตร์เชิงรับ (W+T) จัดทำแผนพัฒนาของชุมชนให้มีความชัดเจน เพื่อที่จะสามารถควบคุม และแก้ไขสถานการณ์วิกฤติให้อยู่ในสภาวะปกติได้โดยเร็วที่สุด ซึ่งรวมไปถึงวิธีการบรรเทาและฟื้นฟูสถานการณ์นั้น

การอภิปรายผล

ประเด็นแรก จากผลการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณอ่างเก็บน้ำภูดิน ชุมชนภูดิน ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรธรรณกุลย์ เตียไพบูลย์ (2557) ที่ศึกษาเรื่องศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน บ้านห้วยอนวัต ตำบลแม่ทอม อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา โดยใช้องค์ประกอบด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของบ้านห้วยอนวัต ตามหลักเกณฑ์การจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (Recreation Opportunity

Spectrum : ROS) และการประเมินสถานภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Evaluation of Nature-based Tourism Site Potential : ENTSP) ภายใต้กรอบแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านห้วยอนวัต ตำบลแม่หอม อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา จากผลการสำรวจการจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทกึ่งพัฒนา ส่วนผลการศึกษาและสำรวจ ตามแบบประเมินศักยภาพตามแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 1.94 และผลการประเมินศักยภาพความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน

ประเด็นสอง จากผลการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณอ่างเก็บน้ำภูดิน ชุมชนภูดิน ตำบลแม่หอมพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิศมัย จารุจิตติพันธ์ (2557) ที่ศึกษาเรื่องศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย ผลการวิจัยสรุปได้ว่าในภาพรวมเกาะสมุย มีศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีศักยภาพสูงในองค์ประกอบด้านพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยวในส่วนของความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติประเภททะเลหาดทรายและแสงแดด และมีศักยภาพในระดับปานกลางในองค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการด้านกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

ประเด็นสาม จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณอ่างเก็บน้ำภูดิน ชุมชนภูดิน ตำบลแม่หอมพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสายชล พุกขนันท์ (2549) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนโดยชุมชนมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาบ้านป่าข้าวหลาม ตำบลกี้ดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในหมู่บ้านป่าข้าวหลาม ตำบลกี้ดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยศึกษาในช่วง ปี พ.ศ. 2547-2548 ในการศึกษาได้วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้านโดยใช้ข้อมูลจากชาวบ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาจากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้านป่าข้าวหลาม ทำให้กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของหมู่บ้านป่าข้าวหลามได้ดังนี้ คือ การร่วมฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม พัฒนาภูมิทัศน์ภายในหมู่บ้านให้สวยงาม การสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวและร่วมรับผลประโยชน์อย่างยุติธรรมจากผู้ประกอบการท่องเที่ยว ทำการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจังโดยการร่วมมือและประสานงานจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยต้องคำนึงถึงชุมชนเป็นสำคัญ

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณอ่างเก็บน้ำภูดิน ชุมชนภูดิน ตำบลแม่หอมพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ว่าควรมีการปรับปรุงแก้ไขในส่วนประเด็นดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน และการประเมินผลในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความสอดคล้องกับความต้องการและความคิดเห็นของทุกภาคส่วนให้เป็นในทิศทางเดียวกัน

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า หน่วยงานของท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดประชุมเดือนละครั้ง เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากเจ้าหน้าที่ของแหล่งท่องเที่ยว คนในชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อชี้แจงปัญหาหรือการพัฒนาที่ต้องจัดทำขึ้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจและแนวทางปฏิบัติที่ทุกภาคส่วนยอมรับ

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า การประชาสัมพันธ์ ชุมชนควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการนำเสนอ เพื่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

4. จากผลการวิจัยที่พบว่า ควรจัดหลักสูตรในการพัฒนาศักยภาพ เสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น ทักษะการบริการ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการวางตัว และทักษะการแก้ปัญหา เป็นต้น ให้กับคนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนมีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่

5. จากผลการวิจัยที่พบว่า การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวควรมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้เพื่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนส่งเสริมประชาสัมพันธ์อย่างจริงจัง และควรประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ

6. ควรมีการสร้างเครือข่ายและประสานงานร่วมกันกับหน่วยงานและผู้ประกอบการด้านอื่น ๆ ของการท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์แล้วนำมาบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาและวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในระดับชุมชน จึงไม่มีความหลากหลายทางข้อมูลเปรียบเทียบในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อที่จะได้ทราบถึงความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาพรวม เพื่อสามารถแก้ไขและกำหนดแนวทางในการพัฒนาต่อไป

2. ควรศึกษาเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกับบริเวณชุมชน เพื่อสร้างเครือข่ายพื้นที่การท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

3. ความทำการศึกษาด้านการส่งเสริมการตลาด เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น

4. การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพียง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านกิจกรรม และกระบวนการ ด้านการจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ควรเพิ่มมิติที่หลากหลายมากกว่านี้ เพื่อที่จะได้สามารถอธิบายความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ควรมีการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับแนวทางวิธีการส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

6. ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร เจ้าหน้าที่บุคลากรทุกคนมีความสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน เพื่อผลิตบุคลากรในการบริหารจัดการ

เอกสารอ้างอิง

นิตา ชัชกุล. (2548). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

สถาบันพระปกเกล้า. (2561). การมีส่วนร่วม. สืบค้นเมื่อ สิงหาคม 2561 เข้าถึงจาก

<http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การมีส่วนร่วม>

- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่.
- พจนา สวนศรี. 2546. คู่มือการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและ ธรรมชาติ.
- พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจด์. (2553). การท่องเที่ยวชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- มนัส สุวรรณ และคณะ. (2541). โครงการศึกษาแนวทางและการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบของ องค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบล. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สุนิตย์ มะลิวัลย์. (2541). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านตามโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน: ศึกษา เปรียบเทียบจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, คณะพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สร้อยทิพย์ สมัคร์เขตรการณ. (2543). การพัฒนาคู่มือศึกษาธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประจำเส้นทาง ศึกษาธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว. มหาวิทยาลัยมหิดล. บัณฑิตวิทยาลัย.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2540). การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการ ท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ. เสนอการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สถาบันวิจัย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย:
- อมรินทร์ ต้นติเมธ. (2550). เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว กรณีศึกษาการตัดสินใจเลือกเดินทาง มายังประเทศไทยของชาวต่างชาติ. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. คณะเศรษฐศาสตร์.
- อำนาจ รักษาพล. (2548). การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดย ชุมชน เกาะยาวน้อย ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา. วิทยาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Chusit Chuchart. (2011). Tourism Industry. Chiang-mai: Lanna Printing.